

Намоз арконларини бузган одам уни қайта ўқиши вожиблиги

09:42 / 16.01.2025 4767

«Аркон» кўплик сийғасидаги сўз бўлиб, унинг бирлиги рукндир. «Рукн» луғатда бурчак маъносини англатади. Худди бурчак уйдаги асосий нарсалардан бўлганидек, рукн ҳам намоздаги асосий нарсадир. Рукнларсиз намоз бўлмайди. Рукнлар намознинг аввалидан охиригача адо этилиши шарт, уларни қасддан ёки унутиб ёхуд билмасдан қолдириб бўлмайди.

Ҳанафий мазҳабида рукн лафзи ўрнига фарз ва вожиб лафзлари ишлатилади. Қуйидаги ҳадиси шарифларда намознинг фарз ва вожиб амаллари ҳақида сўз боради.

لَمْ يَكُنْ مِنَ الْمَلْسَةِ وَهِيَ لَعْنَةُ اللَّهِ لَصَّيْبٍ لِلَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ
دُوَادِ بْنِ أَبِي الْعَاسِمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِتْيَانِ رُكْنَيْهِ

«Қачон намозга турсанг, такбир айт. Сўнгра ўзингга муяссар бўлганича Қуръондан қироат қил, сўнгра рукуъ қил ва рукуъда тин ол, сўнгра ғоз туриб, тиклан. Сўнгра сажда қил ва саждада тин ол. Кейин (бошингни) кўтар ва ўтириб тин ол. Сўнгра сажда қил ва саждада тин ол. Кейин намозингнинг ҳаммасида шундай қил», дедилар».

Бешовлари ривоят қилганлар.

Абу Довуд:

«Бас, қачон шуни қилсанг, намозинг тўлиқ бўлади. Бундан бирор нарсени кам қилсанг, намозингдан кам қилган бўласан», деган зиёдани келтирган.

Шарҳ: Ушбу ҳадиси шариф муҳаддис ва фақиҳ уламолар орасида «намозини ёмон ўқиган одамнинг ҳадиси» номи билан машҳур бўлган. У намознинг сифати ҳақидаги ўта муҳим ҳукмларни ўз ичига олган буюк ҳадисдир.

Унда **«масжидга кириб келиб, намоз ўқиди»** дейилган кишининг исми Холид ибн Рофеъ бўлиб, Насайй қилган ривоятга кўра, у икки рақъат намоз ўқиган.

Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Масжидга кирган одам аввало намоз ўқиши кераклиги.
2. Бошлиқ ўзига тобелар қилаётган иш шариатга мосми-йўқми, қараб туриши лозимлиги ва хато бўлса, тузатиб қўйиши.
3. Намоз ўқиб бўлгач, масжиддагиларга салом бериш.
4. Саломни эшитган киши дарҳол алик олиши. Саломга алик олишнинг вожиблиги шу ҳадисдан олинган.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам аввал саломга алик олиб, сўнг хатони тўғрилашга киришганлар.

5. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг: **«Қайт, бориб, намоз ўқи. Сен намоз ўқиганинг йўқ»** деганларини уламолар икки хил таъвил қилганлар.

Баъзилари «Унинг намози бутунлай намоз бўлмаган», десалар, бошқалари «Унинг намози комил намоз бўлмаган, чунки ҳадиснинг охирида **«Бундан бирор нарсани кам қилсанг, намозингдан кам қилган бўласан»**, демоқдалар», дейишади.

6. Бир нарсани яхши билмаган одам эътироф қилиб, билган одамдан ўргатиб қўйишини сўраши кераклиги.

7. Билган одам эса аввал билмаган одамнинг иши хато эканлигини мулойимлик билан тушунтириб қўйиши лозимлиги.

8. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг: **«Қачон намозга турсанг, такбир айт»** деганлари намозга кириш такбир билан бўлишини ва такбир фарз эканлигини билдиради.

9. **«Сўнгра ўзингга муяссар бўлганича Қуръондан қироат қил»** деганларидан намозда қироат фарз эканлиги ва у муяссар бўлганича ўқилиши келиб чиқади.

Ҳанафий уламолар шуни далил қилиб, «Намозда Фотиҳа сурасини ўқиш фарз эмас, балки муяссар бўлганича оятлар ўқиш фарздир», дейдилар.

10. **«Тин ол»** дейилганидан рукуъ ва саждада хотиржам бўлгудек ҳолат вожиблиги келиб чиқади.

Бунинг энг кам миқдори Ҳанафий мазҳабида рукуъда «Субҳана роббиял азим»ни, саждада «Субҳана роббиял аъла»ни шошмай, уч мартадан айтиш билан белгиланади.

Кўпчилигимиз бу нарсага унча эътибор бермаймиз. Ҳадисдаги намозни камчилик билан ўқиган одамга ўхшаб рукуъ ва саждани номига, тез-тез қиламиз. Аслида эса рукуъда ҳам, саждада ҳам тасбеҳларни ўн бир мартадан айтиш керак.

11. Шунингдек, рукуъдан ҳам ғоз туриб, қоматни ростмана тўғрилаш лозим. Баъзиларга ўхшаб, бошни кўтариб, кўкракни бир оз тўғрилаб, саждага кетавериш керак эмас.

12. Биринчи саждадан бошни кўтарганда ростмана, хотиржам бўлиб ўтириш лозимлиги.

13. **«Кейин намозингнинг ҳаммасида шундай қил»** деганларидан ҳар бир ракъат намозда юқорида зикр қилинган нарсалар такрорланиши

лозимлиги билинади.

14. Намознинг арконларидан бирортасини бузган одам уни қайта ўқиши вожиблиги.

15. Олим одам билмаганларга шариат амалларини сабр билан ўргатиши зарурлиги.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобининг 4-жузи асосида тайёрланди